Din activitatea Institutului Român de Tracologie în anul 1996

În istoria Institutului Român de Tracologie (IRT), pentru anul 1996, se vor consemna la realizări, în principal, Congresul VII Internaţional de Tracologie, săpăturile arheologice pe Tisa Superioară şi la limanul Nistrului, publicarea a 12 volume (reviste şi monografii), iar la pierderi decesul savantului Mihai Sâmpetru.

La realizări au contribuit, nemijlocit, Mihai Sâmpetru - decedat în cursul lunii iulie -, Sultana Avram - transferată în aprilie la Universitatea "Lucian Blaga" din Sibiu, Marius Alexianu - transferat în septembrie la Universitatea Al. I. Cuza din Iaşi dar şi înlocuitorii lor: Valeriu Sîrbu, Ionel Cândea, Marcela Popilian, Serghei Agulnikov, Zsolt Székely. S-a produs, de asemenea, întărirea sectorului tehnico-administrativ prin venirea unui nou contabil şef: Alexandra Ţucatos.

Au fost avansaţi: Carmen Tarcan-Hrişcu, Marius Călin şi Ioan Carol Opriş - ca cercetători; Cristian Schuster - ca cercetător ştiinţific principal gradul III, Valeriu Sîrbu - ca cercetător ştiinţific principal gradul I.

Au fost aleşi membri de onoare ai IRT academicienii Milutin Garašanin - Belgrad (*Laudatio,* acad. M. Petrescu-Dîmboviţa) şi V.M. Masson - Sankt Petersburg (*Laudatio,* dr. V. Dergacev).

În intervalul ianuarie-mai, eforturile întregului Institut s-au concentrat asupra pregătirii şi desfăşurării celui de-al VII-lea Congres Internaţional de Tracologie.

Au precedat Congresul:

- apariţia vol. XVI al revistei Thraco-Dacica, cu studii şi articole numai în limbi de circulaţie;
-volumul cu rezumate şi referate ale participanţilor la Congres;
-volumul III din *Bulletin de Thracologie. Recherches paléobalkaniques et carpato-pontiques;*
- vol. 2 din seria *Istorie şi tradiţie în spaţiul românesc;*
- vol I $_{1a\text{-}b}$, *Ostrovul Corbului,* din seria Cercetări asupra pre- şi protoistoriei ţinuturilor Dunării de Jos;
- programul Congresului VII Internaţional de Tracologie;
- Şedinţa Consiliului Internaţional de Studii Indo-Europene şi Trace (Constanţa, 18 mai 1996);
- A 6-a întrunire a Comisiei Internaţionale pentru Promovarea Studiilor Indo-Europene şi Trace.

Tot anterior Congresului, unii membri ai Institutului au fost prezenţi la Brăila, la *A XXX-a Sesiune Naţională de rapoarte privind rezultatele cercetărilor arheologice, campania 1995.* Între 8-11 mai la întrunirea directorilor institutelor de studii sud-est europene şi a altor instituţii cu preocupări ştiinţifice în Europa de Sud-Est care a avut loc la Belgrad, directorul IRT a fost reprezentat, prin delegaţie, de Ioan Carol Opriş (vezi, în paginile următoare, rubrica *manifestări ştiinţifice*).

În 19 mai 1996, la Hotel President din Mangalia, a avut loc a 6-a întrunire a *Comisiei Internaţionale pentru Promovarea Studiilor Indo-Europene şi Trace* la care au luat parte reprezentanţi ai unor institute din Austria, Bulgaria, Georgia, Germania, Jugoslavia, Macedonia, Moldova, România, Rusia, Ukraina, USA, Turcia. După alegerea a doi noi membri de onoare ai I.R.T. (prof. M. Garašanin şi prof. V. M. Masson), salutul primarului şi raportul asupra activităţii desfăşurate anterior (prezentat de V. Georgescu-Cheluţă, secretarul ştiinţific al Comisiei), s-a discutat şi aprobat includerea în Comisie a Institutului de Arheologie de la Samara şi a Centrului Internaţional pentru Studierea Complexului Cucuteni-Tripolie, cu sediul la Piatra-Neamţ. S-a luat notă de acordurile de colaborare dintre IRT, pe de o parte, şi Universitatea de Stat din Užgorod - pentru săpături arheologice comune la Lazuri (jud. Satu Mare), şi Solotvino/ Slatina (pe Tisa Superioară) şi Institutul de Arheologie al Academiei Ukrainene de Ştiinţe - pentru săpături la Tyras/ Cetatea Albă = Belgorod Dnestrovsk, pe de alta.

S-a consemnat, de asemenea, apariţia vol. III al "Bulletin de Thracologie" şi s-a stabilit sumarul vol. IV. S-a subliniat, totodată, excelenta colaborare cu Institutul de Tracologie din Sofia şi în cadrul Consiliului Internaţional pentru Studii Indo-Europene şi Trace. S-au stabilit, în final, responsabilităţile membrilor Comisiei în timpul desfăşurării lucrărilor Congresului.

Congresul al VII-lea Internaţional de Tracologie şi-a deschis lucrările în 20 mai la Constanţa.

În şedinţa plenară din prima zi, sub preşedinţia academicianului Mircea Petrescu-Dîmboviţa, au fost audiate, mai întâi, mesajele de salut adresate participanţilor de către Preşedintele României, Preşedintele Academiei Române, Ministrul Învăţământului, Ministrul Culturii,

THRACO-DACICA, tomul XVIII, nr. 1-2, Bucureşti, 1997, p. 269-294

Prefectul județului Constanța și Directorul Muzeului de Arheologie și Istorie Națională din Constanța.

Au urmat rapoarte și referate de interes general. În prima parte a plenarei, prezidată de prof. Al. Fol - secretarul general al Consiliului Internațional de Studii Indo-Europene și Trace și prof. Adrian Rădulescu-membru în Comitetul de organizare, au fost prezentate referate privitoare la perioada de constituire (Petre Roman, Joseph Maran) și de evoluție a lumii trace (Mircea Petrescu-Dîmbovița, Milutin Garašanin), în legătură cu populațiile paleo-balcanice (Eleonora Petrova) și cu aspecte metodologice (V. M. Masson).

În partea a doua a plenarei, prezidată de prof. M. Garašanin și Petre Roman - secretarul general al Congresului, s-au expus șapte referate (I.T. Niculiță, Ștefan Hiller, Georgi Rikov, N. Tasić, Gavrilă Simion, Sergej Saprykin, Grigore Brâncuș) cu tematică arheologică și lingvistică cuprinzând un spațiu temporal foarte întins: între Bronzul târziu și perioada de manifestare a tradițiilor.

Lucrările pe secții s-au desfășurat în zilele de 21, 23 și 24 mai, în stațiunea Olimp de la Mangalia. Am comunicat, inițial, prin circulare, o distribuire a temei Congresului: "Lumea tracă la încrucișare de civilizații" în patru secțiuni (I - Lumea tracă în context nord-pontic și estic; II - Relațiile lumii trace cu evoluție etno-culturală central-europeană; III - Raporturi cu centrul și vestul balcanic; IV - Relații cu lumea egeo-anatoliană). După emiterea circularelor și-au anunțat temele 351 cercetători din 24 țări (Albania, Anglia, Australia, Austria, Bulgaria, Canada, Cehia, Costa Rica, Franța, Georgia, Germania, Grecia, Israel, Italia, Jugoslavia, Moldova, Polonia, România, Rusia, Spania, Turcia, Ungaria, Ukraina, USA). Au trimis rezumate, publicate în volumul *The Thracian World at the Crossroads of Civilizations,* 251 cercetători din 20 de țări. În final, au participat 236 cercetători din 17 țări. În funcție de materialele trimise și acceptate, titlurile și rezumatele ne-au impus regândirea segmentării inițiale. Astfel, comunicările acceptate au fost distribuite în 6 secții: I - Lumea tracă în context nord-pontic; II - Relații ale lumii trace cu regiunile central-europene și vest-balcanice; III - Tracii în contextul civilizației egeo-anatoliene; IV - Civilizația pretracă, arheologie traco-dacă, metodologie; V - Civilizația tracă; VI - Moșteniri.

În 22 mai s-au vizitat monumentele de la Adamclisi și Constanța iar în 25 mai cel de la Niculițel. Închiderea lucrărilor s-a făcut la Tulcea, după care a urmat o excursie în Delta Dunării, în 26 mai.

Temele abordate de participanți sunt din specialități diferite: arheologie, istorie, lingvistică, paleoantropologie, arheozoologie, etnologie, arheometrie, dar toate contribuie la redarea unei imagini cât mai veridice a istoriei și civilizației lumii trace în conexiune cu civilizațiile cu care ea a avut contacte.

Puține dintre lucrări s-au dovedit a nu avea legătură cu tema anunțată.

Altele se înscriu în ceea ce se poate defini ca substrat neo-eneolitic în etnogeneza tracilor după îndelungatul proces de indo-europenizare.

Majoritatea zdrobitoare a comunicărilor se referă fie la civilizația tracilor sud- și nord-dunăreni, fie la aceea a traco-geto-dacilor, sau la moștenirile conservate din substrat în actual.

Nu puține dintre contribuții se ocupă de relațiile lumii trace cu civilizațiile antice.

Referatele și comunicările care ne-au fost trimise în timp util vor vedea lumina tiparului în două volume aflate în curs de imprimare.

*

Simultan cu acțiunile mai sus sau mai jos menționate, s-au desfășurat, pe tot parcursul anului 1996, și activități legate de doctorantură: colocvii de admitere (Emilia Corbu, sub îndrumarea dr. Ștefan Olteanu), examene parțiale (Florentin Burtănescu, 2 examene, sub îndrumarea dr. Petre Roman; Maria Bălăceanu și Vasile Marinoiu, câte un examen fiecare, sub îndrumarea dr. Ștefan Olteanu; Mihai Wittenberger, 3 examene, sub îndrumarea dr. Valentin Vasiliev; Mircea Negru, 2 referate și Ioan Carol Opriș, 1 referat sub îndrumarea dr. Gh. Popilian).

*

Cercetările arheologice de teren au fost, de asemenea, foarte bogat reprezentate. Ele se înscriu în trei categorii:

a) *săpături în R. Moldova* (s-au continuat cele de la *Butuceni, Rudi, Trinca* și s-a deschis activitatea la *Sângerei*);

b) *în Ukraina* (pe Tisa Superioară la *Solotvino/Slatina,* unde s-a săpat într-o așezare fortificată dacică, cu un nivel din epoca bronzului, de către un colectiv format din: Valentin Vasiliev, Aurel Rustoiu, Viačeslav Kotigoroško, N. P. Makara și Vasile Marina, și la *Tyras/Cetatea Albă = Belgorod Dnestrovsk* de către alt colectiv format din A. Rosohatzky, T. Samoilova, V. Cojocaru, I. C. Opriș, V. Bârcă);

c) *în România* (s-au continuat săpăturile de la *Lazuri,* jud. Satu Mare, de către V. Kotigoroško, I. Čerkun, I. Németi, I. Stanciu ca urmare a colaborării dintre IRT, Universitatea de Stat din Užgorod, Muzeul de istorie Satu Mare și Institutul de Arheologie din Cluj-Napoca; *Divici,* jud. Caraș

Severin, de către M. Gumă, A. Rustoiu, C. Săcărin, reprezentând colaborarea dintre IRT şi Muzeul Banatului de Munte din Reşiţa; *Babadag*, prin G. Jugănaru de la Institutul Eco-Muzeal Tulcea sub îndrumarea regretatutului Sebastian Morintz; *Brăduţ*, jud. Covasna, prin Zsolt Székely).

*

În cadrul unei burse a Ministerului Austriac de Externe, Marius Călin şi-a continuat pregătirea la Institutul de Fizică Atomică al Universităţii din Viena, în domeniul arheometriei, specialitatea termoluminescenţă.

Domnul Elmar Christmann, doctor la Universitatea din Heidelberg, a avansat considerabil în redactarea lucrării asupra aşezării culturii Coţofeni de la Ostrovul Corbului în context egeo-anatolian. Activitatea sa se înscrie în cadrul *acordului de colaborare* încheiat în 1993 între Institutul Român de Tracologie şi Comisia Internaţională pentru Studierea Pre- şi Protoistoriei Balcanilor a Academiei de Ştiinţe din Heidelberg care prevede realizarea unui program comun de cercetare la Dunărea de Jos.

La Blagoevgrad, la invitaţia Universităţii Americane, între 20 iunie şi 5 iulie au fost prezenţi trei membri ai Institutului Român de Tracologie (Alexandra Comşa, Marius Alexianu şi Marian Gumă), care au participat la o interesantă activitate ştiinţifică şi didactică (vezi rubrica *manifestări ştiinţifice*).

Un colectiv al Institutului Român de Tracologie s-a deplasat, în august, la Tyras/Cetatea Albă - Belgorod Dnestrovsk, Odesa şi Olbia pentru discuţii asupra colaborării cu Institutul de Arheologie al Academiei Ukrainene de Ştiinţe şi Muzeul de Arheologie din Odesa. Partea ukraineană a fost reprezentată de: S. Krijitzki, N. Leipunskaja, V. Krapivina, T. Samoilova, V. Vančugov, A. Rosohatzki; cea română de Petre Roman, Victor Cojocaru, I.C. Opriş, S. Diamandi, Al. Comşa iar cea din R. Moldova de S. Agulnikov.

Între 12-14 septembrie Petre Roman a fost preşedintele Comisiei de analiză a activităţii ştiinţifice a Institutului de Arheologie al Academiei de Ştiinţe a R. Moldova. Cu această ocazie, s-au purtat discuţii la Secţia de ştiinţe umaniste a Academiei, la rectoratele Universităţii de Stat şi a Universităţii Libere Internaţionale privitoare la înfiinţarea la Chişinău a unei filiale a Institutului Român de Tracologie.

În prima decadă a lunii noiembrie au avut loc două reuniuni ştiinţifice internaţionale: una, la Iaşi şi Piatra Neamţ (9-10 noiembrie), cu tema "Semnificaţia relaţiei lingvistice albano-române", care a întrunit lingvişti din Albania, Bulgaria, Rusia, R. Moldova (vezi rubrica *manifestări ştiinţifice*); a doua la Drobeta-Tr. Severin (7-9 noiembrie). Ca urmare a deciziei luate la Mangalia, în cadrul *Comisiei Internaţionale pentru Promovarea Studiilor Indo-Europene şi Trace*, de reactivare a *Comisiei Româno-Iugoslave pentru Studierea Regiunii Porţilor de Fier*, colectivul arheologic al acestei comisii s-a întrunit la sediul Comisiei din Turnu Severin pentru a dezbate problemele Complexului Basarabi din epoca fierului. Alături de 9 cercetători români şi 8 iugoslavi au luat parte la lucrări Alexandrina Eibner de la Viena şi Oleg Leviţki de la Chişinău.

La Sibiu, în octombrie, un nou colocviu de etnologie a dat ritmicitate acestei activităţi a filialei IRT din sudul Transilvaniei, consemnate în paginile vol.3 din Seria "Istorie şi tradiţie în spaţiul românesc". Tema deosebit de interesantului colocviu a fost "Vatra, altarul, simbolul solar".

*

Din punct de vedere editorial, anul 1996 a fost cel mai bogat din istoria Institutului. În afara lucrărilor mai sus menţionate, care au precedat lucrările Congresului de Tracologie, în partea a doua a anului au văzut lumina tiparului: - vol. XVII al revistei Thraco-Dacica; - vol. 3 din seria "Istorie şi tradiţie în spaţiul românesc", - vol. I al colectivului arheologic al Comisiei Româno-Iugoslave pentru Studierea Regiunii Porţilor de Fier, dedicat Complexului Basarabi; - vol. XIII din Bibliotheca Thracologica (autor H. Ciugudeanu); - vol. XIV din Bibliotheca Thracologica (redactat de S. Agulnikov); - vol. XV din aceeaşi serie (redactat de A. Rustoiu); - vol. XVI din Bibliotheca Thracologica (redactat de Andrei Opaiţ) şi vol. XVII (redactat de O. Leviţki - I. Manzura - T. Demčenko).

Valoarea lucrărilor redactate de membrii salariaţi sau colaboratori ai Institutului Român de Tracologie a fost subliniată şi în acest an prin premiere de către Academia Română a lucrărilor d-nei Saviana Diamandi şi d-lui Attila László.

Indispensabile, prin contribuţia lor masivă la realizările Institutului, au fost serviciile tehnice: - redacţia revistelor asigurată de Lili-Aurelia Ursoiu; - desenele de către Cătălina Toma şi Adrian Mişcovici; - biblioteca de către Aurelia Simion, - laboratorul ceramic de Valentin Viişoreanu; - laboratorul foto de către Dan Perianu iar secretariatul de Mihaela Niculescu.

Petre Roman
(directorul Institutului Român de Tracologie)

Activitatea Institutului de Arheologie și Istorie Veche din Chișinău, în anul 1996

În anul 1996, Institutul de Arheologie și Istorie Veche a activat în cadrul problemei "Arheologia preistorică și medievală" care include 12 teme și 16 secvențe. Două teme sunt încheiate, rezultatele fiind prezentate în două monografii cu un volum total de 55 coli de autor. S-au editat lucrări care totalizează 95, 98 coli autor, 3 monografii, o broșură, 2 rapoarte, 39 articole, teze și recenzii. Din lucrările publicate pot fi menționate:

- I. Borziac, V. Chirica, N. Chetraru, *Gisements du Paleolithique Supérieur Ancien entre le Dniestr et la Tissa*, Iași, Ed. "Hellos";

- Gh. Postică, N. Constantinescu, *Căpriana*, Chișinău, "Știința";

- M. Tcaciuc, *Arheologia svobody*, Chișinău, "Stratum Interpreses";

- I. Borziac, *Începuturile istoriei Moldovei*, Chișinău, "Știința".

Au fost pregătite pentru tipar materiale însumând 53,4 coli autor.

Lucrările de teren s-au efectuat la patru obiective arheologice:

- Expediția nistreană, conducător - I. Borziac.

S-au efectuat cercetări la stațiunea cu mai multe niveluri de locuire din paleoliticul târziu de la Cosăuți. Suportul financiar l-am avut de la Universitatea din Liège, Belgia;

- Expediția Drăgănești - Săcăreuca, conducător - V. Dergacev. S-a activat în două etape: în prima a fost studiată zona periferică a așezării culturii Criș de la Săcăreuca, iar în a doua etapă au fost efectuate periegheze în raioanele Sîngerei, Drochia, Soroca, Dondușeni pentru a verifica și evalua obiectivele prioritare pentru cercetările viitoare, aparținând culturilor mezolitice și neolitice. Susținerea financiară a fost asigurată de Universitatea din Liège și Institutul Român de Tracologie;

- Expediția Trinca, raionul Edineț, conducător - O. Levițki. A fost studiată în continuare așezarea pluristratigrafică Trinca "Izvorul lui Luca" pe o suprafață de 560 mp. Au fost depistate materiale ceramice, faunistice, deșeuri de prelucrare a silexului, diverse unelte de muncă. Susținerea financiară a fost asigurată de Institutul Român de Tracologie;

- Expediția Rudi, raionul Dondușeni, conducător I. Manzura. Au fost efectuate cercetări la două obiective: la cetățuia "La Șanțuri" și la așezarea din perioada Cucuteni A - Tripolie B1 de lângă satul Tătărăuca Nouă. Au fost depistate ceramică, resturi faunistice, unelte de muncă, mostre de plastică antropomorfă și zoomorfă. Prezintă interes două grupări de fragmente de amfore grecești, fragmente de ceramică cu lac roșu, o fibulă de tipul "Suligamma". Susținerea financiară a fost asigurată de Institutul Român de Tracologie.

Cercetătorii Institutului au efectuat deplasări în străinătate: - Italia, Ungaria, S.U.A., Franța, România, Rusia unde au prezentat comunicări științifice la diverse reuniuni internaționale. Institutul a fost vizitat de specialiști din România, Germania, Franța, S.U.A.

Colaboratorii Muzeului de Arheologie au desfășurat o activitate amplă privitoare la achiziționarea, sistematizarea, clasificarea și depozitarea colecțiilor arheologice: 640 colecții și 25.495 obiecte; apoi au participat la expoziția din Franța, unde au fost prezentate 150 piese din perioada culturilor neolitice și eneolitice. Expoziția a fost vizitată de 450 persoane.

A continuat colaborarea cu instituțiile de învățământ superior și liceal din Chișinău.

Trei colaboratori sunt doctoranzi la Iași.

Valentin Dergacev, directorul Institutului, a fost decorat cu "Meritul Civic", iar Ilie Borziac cu "Diploma de Recunoștință".

L. Bogataia
(secretar științific)

Activitatea Centrului Interdepartamental de Tracologie şi Probleme de Etnogeneză al Universităţii de Stat şi Institutului de Istorie al Academiei de Ştiinţe din Republica Moldova

Centrul Interdepartamental de Tracologie şi Probleme de Etnogeneză al Universităţii de Stat din Republica Moldova şi Institutului de Istorie al Academiei de Ştiinţe, urmărind fructificarea tradiţiei cercetării arheologice, şi-a axat activitatea pe îndeplinirea obiectivelor din planul de cercetări ştiinţifice, structurat pe trei direcţii principale: cercetări arheologice, valorificarea cercetărilor, participarea la forumurile ştiinţifice naţionale şi internaţionale.

I. Cercetări arheologice.

Investigaţiile întreprinse de membrii Centrului au vizat, în primul rând, problemele de importanţă majoră ale istoriei spaţiului românesc. Este vorba despre istoria şi civilizaţia geto-dacică, continuitatea daco-romană şi permanenţa populaţiei autohtone în spaţiul dintre Prut şi Nistru.

În mod deosebit, accentul s-a pus pe studierea tracilor timpurii şi a populaţiei getice. În cadrul acestei activităţi o mai mare atenţie a fost acordată săpăturilor arheologice de la cetatea Butuceni conduse de colectivul de arheologi format din I. Niculiţă (Chişinău), Silvia Teodor (Iaşi) şi A. Zanoci (Chişinău). Prin investigaţiile efectuate aici s-au adus contribuţii importante la determinarea cronologiei aşezării, oferindu-se în continuare posibilitatea delimitării mai exacte a ultimelor două faze de locuire în aşezarea fortificată. De asemenea s-au adus completări în privinţa extinderii aşezării în spaţiul cuprins între zidul de la intrarea principală în cetate şi sistemul ei defensiv.

Istoria şi civilizaţia geto-dacilor îşi sporeşte caracteristicile în microzona *Orheiului Vechi* prin rezultatele cercetărilor arheologice reluate în cetatea getică de la Potârca, unde s-a urmărit stabilirea încadrării cronologice a cetăţii. Cu această ocazie au fost definite nivelurile de locuire, care corespund tracilor timpurii, o locuire intensă din perioada geto-dacică şi una mai slabă caracteristică culturii Poieneşti-Lucaşeuca. S-a stabilit, de asemeni, şi corelaţia dintre sistemul defensiv şi zona locuită a incintei.

De un mare interes s-a bucurat investigarea de către Ion Hâncu, Gh. Postică, T. Arnăut a obiectivelor de epocă medievală-timpurie de la cetatea de piatră a oraşului medieval Orheiul Vechi, cât şi aşezarea de la Măşcăuţi, în cadrul cărora au fost surprinse şi noi aspecte ale continuităţii autohtonilor.

II. Valorificarea ştiinţifică a îmbrăcat multiple forme, de la comunicări la articole, studii şi monografii. În acest sens, un rol deosebit l-a jucat revista Thraco-Dacica, în care au fost inserate articole şi studii. Astfel, în articolul *Habitatul traco-getic de la Butuceni,* I. Niculiţă ajunge la concluzia că cercetările efectuate în aşezările de lângă Butuceni, Trebujeni, Măşcăuţi şi Potârca oferă posibilitatea de a stabili dezvoltarea continuă în codrii Orheiului a triburilor traco-getice începând cu sec. IX şi până în sec. I a. Chr. inclusiv.

Cu consideraţii istorice privind populaţia autohtonă şi alogenă de la est de Carpaţi în sec. II-I a. Chr. vine A. Zanoci, dovedind că această perioadă, încă insuficient cercetată, este controversat tratată în istoriografia contemporană.

În studiul *Aspecte istoriografice ale raporturilor dintre greci şi autohtoni în procesul colonizării greceşti a N-V Pontului Euxin,* V. Banaru a efectuat o analiză a ipotezelor care ţin de problemele raporturilor grecilor cu autohtonii, încercând pe această cale trasarea perspectivelor de dezvoltare a lor.

În studiile lor V. Potlog şi I. Hâncu au stăruit asupra originii, unităţii şi continuităţii poporului român în spaţiul dintre Prut şi Nistru.

III. Manifestările ştiinţifice la care au fost prezenţi membrii Centrului Interdepartamental de Tracologie au oferit prilejul comunicării rezultatelor cercetărilor lor, cât şi ocazia efectuării schimburilor de opinii cu colegii din ţară şi de peste hotare. Dintre acestea, le menţionăm pe cele organizate de Centru în colaborare cu Institutul de Istorie al Academiei de Ştiinţe, unde au fost făcute cunoscute specialiştilor, dar şi publicului larg, aspecte ale civilizaţiei daco-romană şi românească în spaţiul dintre Prut şi Nistru.

Tema de cercetare *Procesele etno-culturale şi etnosociale în mileniul I a. Chr. - prima jumătate a mileniului I p. Chr. în spaţiul balcano-nistrean* a continuat să rămână şi în această perioadă comună cu Institutul Bulgar de Tracologie, Universitatea din Užgorod şi Muzeul Arheologic

din Odesa. Printre rezultatele manifestărilor ştiinţifice este de menţionat prezentarea comunicărilor lui I. Niculiţă, T. Arnăut şi A. Zanoci la *A XXX-a Sesiune Naţională de rapoarte privind rezultatele cercetărilor arheologice, campania* 1995, care şi-au susţinut lucrările la Brăila în mai 1996. Pe plan internaţional au participat cu comunicări I. Niculiţă, A. Zanoci şi V. Banaru - la Congresul al 7-lea Internaţional de Tracologie.

În concluzie, considerăm că activitatea Filialei din Chişinău constituie un impuls pentru continuarea cercetărilor în domeniile trasate, în conformitate cu obiectivele de cercetare ale Institutului Român de Tracologie.

Tudor Arnăut
(secretarul ştiinţific al Centrului)

Activitatea Filialei Iaşi a Institutului Român de Tracologie, în anul 1996

Temele înscrise în planul de cercetare pe anul 1996 au cuprins probleme axate pe studiul interdisciplinar, caracteristică pregnantă în activitatea Filialei din Iaşi a Institutului Român de Tracologie, unde lucrează specialişti din domeniul arheologiei, etnografiei, paleozoologiei, antropologiei şi lingvisticii.

În domeniul arheologiei, problemele propuse spre cercetare în anul 1996 au fost în continuarea celor din anii precedenţi, anume săpături în situri aprobate de Comisia Naţională de Arheologie, în ţară, Republica Moldova şi Ukraina. Astfel, Ruxandra Alaiba a participat la săpăturile de la Cârniceni - Pe Coastă, judeţul Iaşi, Trinca, raionul Edineţ şi Corjeuţi, raionul Briceni (Republica Moldova); Silvia Teodor la săpăturile de la Butuceni şi Potârca, raionul Orhei (Republica Moldova); F. Burtănescu la Trinca - "Izvorul lui Luca" (Republica Moldova) şi Crasnaleuca - Dealul Coşeri, judeţul Botoşani; V. Cojocaru a participat la săpăturile de la Olbia şi Cetatea Albă (Republica Ukraina).

Membrii filialei şi colaboratorii de la alte muzee continuă valorificarea fondurilor vechi din staţiuni geto-dacice cercetate cu mai mulţi ani în urmă (Poiana, Butuceni, Fedeşti, Cotnari, Dumbrava) pentru realizarea unor lucrări monografice.

La sesiunea anuală de rapoarte arheologice de la Brăila s-au prezentat rezultatele acestor cercetări şi au fost predate spre publicare în revistele institutului. De asemenea, s-au susţinut comunicări la sesiuni ştiinţifice organizate de muzee, Institutul de Arheologie din Iaşi şi Cluj şi la cel de-al VII-lea Congres Internaţional de Tracologie. Materialele au fost predate spre publicare în "Thraco-Dacica", "Arheologia Moldovei", "Actele congresului", "Buletinul de tracologie" numerele 3 şi 4. Membrii Filialei din Iaşi au contribuit la buna organizare şi desfăşurare a Congresului al VII-lea (M. Petrescu - Dîmboviţa, S. Teodor, A. Poruciuc, R. Alaiba, V. Cojocaru).

Cercetarea etno-arheologică s-a concretizat prin redactarea şi predarea la tipar a unor studii: *Cultura Horodiştea-Gordineşti* (Actele Congresului al VII-lea); *Şantierul arheologic Chetreşti* (MemAntiq.); apoi recenzii şi prin susţinerea unor comunicări la sesiunea anuală a muzeelor din Cluj, Brăila, Vaslui şi Huşi (Ruxandra Alaiba).

În domeniul arheozoologiei, Sergiu Haimovici şi Carmen Hrişcu au prelucrat materialul osteologic din mai multe staţiuni hallstattiene (Babadag) şi geto-dacice (Poiana, Răcătău, Butuceni, Grădiştea) şi au publicat studii în revista "Arheologia Moldovei", XIX, monografia "Căscioarele", "Actele Congresului al VII-lea de Tracologie", "Cercetări Istorice"-Iaşi şi altele. Carmen Hrişcu a efectuat un stadiu de documentare la École Wallonne de Fouilles Préhistorique, Bella-Roche, Belgia.

Un alt domeniu de activitate al Filialei din Iaşi este paleolingvistica, unde îşi aduc contribuţia prof. Adrian Poruciuc şi Marius Alexianu care au participat activ la Comisia Internaţională pentru Promovarea Studiilor Indo-Europene şi Tracice şi la Congresul al VII-lea de Tracologie.

De asemenea, A. Poruciuc a publicat studii în volumele *The Thracian World at the Crossroads of*

Civilizations, Bucureşti, 1996, şi *The Indo-Europeanization of Northern Europe,* la Institute for the Study of Man, Washington, 1996, şi a susţinut conferinţe la Universitatea Albert-Ludwig din Freiburg şi Universitatea din Tirana. În Albania, a efectuat un stadiu de specializare la Departamentul de lingvistică al aceleiaşi universităţi.

În cadrul Filialei din Iaşi activează profesori şi cercetători de la Facultatea de Istorie şi Seminarul de Arheologie (Universitatea Al. I. Cuza), Centrul de Antropologie al Academiei-Filiala Iaşi, Muzeul de Istorie al Moldovei şi Muzeul de Etnografie din Iaşi precum şi de la muzeele din judeţele Suceava, Botoşani, Vaslui, Tecuci, Bacău şi Piatra Neamţ.

Aceştia au participat la şedinţele de comunicări organizate de filială şi la sesiuni ştiinţifice tematice ale muzeelor, a Institutului de Arheologie din Iaşi şi din străinătate. De asemenea, au participat în număr mare la cel de-al VII-lea Congres Internaţional de Tracologie.

Unii membri ai filialei au făcut parte din comisii de susţinere a doctoratelor (M. Petrescu-Dîmboviţa, S. Teodor, S. Sanie). Tinerii doctoranzi şi-au desfăşurat activitatea de pregătire conform planificării iniţiale.

Silvia Teodor
(secretar ştiinţific al Filialei)

Activitatea Filialei Cluj a Institutului Român de Tracologie, în anul1996.

I. Şantiere arheologice

Cercetările arheologice efectuate de membrii Filialei clujene au avut în vedere şantierele aprobate pe anul 1996. Deoarece rezultatele obţinute în cadrul fiecărui şantier vor face obiectul unor prezentări detaliate la sesiunea anuală de rapoarte, prezenta dare de seamă va trece în revistă doar aspectele esenţiale ale activităţii desfăşurate în acest domeniu.

Dr. Ioan Németi a efectuat cercetări de teren şi activităţi de salvare în zona Careiului, în special la Pişcolt - "Lutărie", Ghenci - "Lutărie" şi Berveni - "Cărămidărie". Materialele arheologice salvate şi observaţiile efectuate îmbogăţesc cunoştinţele despre diferite perioade ale preistoriei acestei zone, precum şi pentru secolele II-IV î. de Ch. Trebuie semnalată aici salvarea unui depozit de bronzuri (şase celturi), datând din fazele Br.D - HaA, provenit de pe teritoriul localităţii Pir (jud. Satu Mare). De asemenea, I. Németi a executat marcarea şi inventarierea materialelor datând din epoca bronzului şi perioada La Tène, rezultate din cercetările de la Lazuri, efectuate în colaborare cu Universitatea din Užgorod şi Muzeul Satu Mare, precum şi a materialelor de la Pişcolt şi Carei - "Bobald".

Aurel Rustoiu a participat, în cadrul colectivului condus de M. Gumă, la săpăturile arheologice din fortificaţia dacică de la Divici, jud. Caraş Severin (asupra rezultatelor obţinute a se vedea raportul Filialei Banat).

În 1996 au început cercetările de la Slatina/ Solotvino (Ukraina Transcarpatică), obiectiv ce se încadrează în salba aşezărilor şi fortificaţiilor dacice de pe Tisa Superioară. Marcând lărgirea colaborărilor internaţionale ale Institutului Român de Tracologie, cercetările de la Slatina s-au efectuat pe baza înţelegerilor dintre conducerile I.R.T., Universităţii din Užgorod şi Academiei din Kiev. Din partea Institutului Român de Tracologie au participat A. Rustoiu şi V. Vasiliev, iar din partea Universităţii din Užgorod V. Kotigoroško, N. Makara şi V. Marina, împreună cu un colectiv de studenţi. Cercetarea a vizat obţinerea de date stratigrafice privind locuirea, construcţia sistemului de fortificaţie, precum şi recoltarea unor materiale arheologice concludente pentru o încadrare cronologică cât mai exactă.

Săpăturile au relevat un strat de cultură ce conţine un bogat material ceramic dacic din perioada La Tène, fiind dezvelite mai multe locuinţe şi gropi. Au fost identificate, de asemenea, câteva fragmente ceramice ce marchează o locuire anterioară, sporadică, din epoca bronzului, precum şi câteva fragmente ce pot fi plasate la începutul feudalismului timpuriu. Totodată, săpăturile au arătat că şi laturile aşezării, mărginite de pante abrupte, au fost fortificate cu palisadă.

Gh. Lazarovici a continuat cercetările în aşezările de la Iclod (neolitic), Zău de Câmpie (neolitic, eneolitic, Hallstatt) şi Cluj - Napoca (neolitic).

II. Temele de cercetare

Temele înscrise în planul de cercetare au fost integral realizate. I. Németi: *Descoperiri din epoca La Tène din nord - vestul României (Ciumeşti - Berea); Contribuţii la problemele arheologice din zona Carei, 30 de ani de cercetare.* A. Rustoiu: *Metalurgia bronzului în Dacia preromană; Sighişoara - Wietenberg. Monografie arheologică* (capitolele I - III); *Fibulele din Dacia preromană;* V. Vasiliev: *Quelques problèmes concernant le premier âge du fer en Transylvanie;* Gh. Lazarovici: *Aşezarea din epoca bronzului de la Cheile Turenilor şi Cheile Turzii.*

III. Lucrări publicate sau în curs de apariţie

I. Németi: *Câteva consideraţii privind descoperirile funerare din epoca bronzului în nord-vestul României; Ţinuturile Tisei Superioare în veacurile III î. Ch. - IV d. Ch.* (recenzie) ambele sub tipar în "Studii şi comunicări", Satu Mare (1996-1997); A. Rustoiu, *Ein silberner Armring von Bănița,* în volumul "Omaggio a Dinu Adameşteanu", Cluj - Napoca, 1996; Valentin Vasiliev: *La fine del bronzo e l'inizio della prima età del ferro nella Transilvania intracarpatica,* în "Omaggio a Dinu Adameşteanu", Cluj - Napoca, 1996; *Fortifications de refuge et établissements fortifiés de premier âge du fer en Transylvanie,* "Bibliotheca Thracologica", Bucureşti 1995 (volum apărut în 1996); Gh. Lazarovici, *Săpăturile arheologice din campania 1995, de la Cheile Turzii, Iclod, Ţaga,* în Acta MN, 33 (în colaborare).

IV. Participări la manifestări ştiinţifice interne şi internaţionale

A. Rustoiu a participat la Sesiunea anuală de rapoarte arheologice, din mai 1996 de la Brăila, prezentând (în colaborare) rezultatele cercetărilor de la şantierele Sighişoara - Wietenberg şi Divici; de asemenea, a prezentat la al VII-lea Congres Internaţional de Tracologie comunicarea *Influences celtiques de l'orfèvrerie dacique du Ier siècle av. J. C.,* iar la Pre - limes congres conference, de la Zalău, a susţinut comunicarea, *Ceramica cenuşie din aşezarea dacică de la Sighişoara - Wietenberg.* A. Rustoiu a mai participat şi la colocviul de la Deva, unde s-a discutat despre terminologia arheologiei dacice. V. Vasiliev a participat la al VII-lea Congres Internaţional de Tracologie cu lucrarea *Quelques problèmes concernant le premier âge du fer en Transilvanie,* iar la Simpozionul internaţional de la Drobeta Tr. Severin, dedicat culturii Basarabi, a prezentat comunicarea *Quelques aspects de la culture Basarabi en regardant surtout la Transilvanie.* Gh. Lazarovici a participat la Sesiunea anuală de rapoarte arheologice de la Brăila şi la Simpozionul de la Iaşi cu o temă privind utilizarea calculatorului în arheologie. La Simpozionul de la Szolnok a prezentat comunicarea *Un atelier de prelucrat piatra de la Coldău,* iar la Zrenianin, comunicarea *Starčevo - Criş - Vinča A.*

V. Diverse

Semnalăm că în cursul anului 1996, I. Németi a efectuat o călătorie de documentare în muzee din Ungaria (deplasarea a efectuat-o pe cont propriu), A. Rustoiu a obţinut titlul de doctor în istorie cu teza *Metalurgia bronzului la daci (sec. II î.e.n. - I e.n.),* lucrare în curs de tipărire în seria "Bibliotheca Thracologica". A. Rustoiu a fost totodată avansat cercetător principal III. Tot în cursul anului 1996, I. Németi, Gh. Lazarovici şi Valentin Vasiliev au făcut parte, în calitate de referenţi, din comisiile de susţinere a unor teze de doctorat.

Valentin Vasiliev
(preşedintele Filialei)

Activitatea Filialei Sibiu a Institutului Român de Tracologie, în anul 1996

Activitatea Filialei sud-transilvănene, a Institutului Român de Tracologie, cu sediul la Sibiu, al cărui teritoriu de activitate cuprinde judeţele Harghita, Covasna, Braşov şi Sibiu, s-a desfăşurat pe mai multe planuri.

Astfel, au fost elaborate fişele lucrărilor ştiinţifice de specialitate, apărute în publicaţiile muzeelor din această zonă, respectiv "Marisia" (Tg. Mureş), "Acta 95" (Sf. Gheorghe - M. Ciuc), "Cumidava" (Braşov), necesare apariţiei revistei "Bulletin de Thracologie", nr.3.

La lucrările simpozionului "Sud-Estul Transilvaniei în contextul proceselor etno-culturale, din perioada mijlocie şi târzie a epocii bronzului", prilejuit de inaugurarea Secţiei Carpaţilor Răsăriteni a Muzeului Naţional de Istorie a Transilvaniei şi a Centrului Ecleziastic de Documentare "Mitropolit Nicolae Colan", la Sf. Gheorghe 2-5 aprilie 1996, din partea Institutului au participat cu comunicări:

- Cristian Schuster, *Cultura Tei şi sud-estul Transilvaniei;*

-Alexandra Comşa, *Contribuţii la cunoaşterea structurii antropologice a populaţiei culturii Tei;*

- Oleg Leviţki, *Contribuţii la cunoaşterea ritului şi ritualului funerar al culturii Sabatinovka;*

- Zsolt Székely, *Necropola culturii Wietenberg de la Turia (jud. Covasna)* şi *Tumulul epocii bronzului târziu de la Brăduţ, jud. Covasna.*

Cu această ocazie s-a organizat şi o expoziţie de arheologie cu tema: "Epoca bronzului mijlociu şi târziu în sud - estul Transilvaniei", la care Filiala Institutului a participat cu materialul descoperit în complexul tumular de la Brăduţ.

Din partea Filialei, Zsolt Székely a participat la Sesiunea anuală de rapoarte de la Brăila (5-8 mai 1996), unde a prezentat rezultatele cercetărilor arheologice de la Brăduţ - Biborţeni.

Filiala sud - transilvăneană a participat la lucrările celui de-al VII-lea Congres Internaţional de Tracologie de la Constanţa - Mangalia - Tulcea, 20-26 mai 1996. Zsolt Székely a participat şi la pregătirea şi organizarea congresului şi a prezentat comunicarea: *Some Aspects of the Funerary Rite from the Early Bronze Age in the South-East of Transylvania.*

Conform planului de cercetare, Zsolt Székely a continuat săpăturile arheologice la complexul tumular din epoca bronzului de la Brăduţ. A fost descoperit un mormânt în cistă de piatră, cu multă cenuşă şi o strachină fragmentară în inventar, o altă cistă, care era goală înăuntru. După rit, precum şi după ceramica descoperită, se poate afirma că aceste construcţii rituale aparţin culturii Schneckenberg, faza B.

A mai fost descoperit un complex cu caracter ritual din prima fază a culturii Noua, cu un bogat material ceramic.

Din partea Filialei, Zsolt Székely a participat la Sesiunea anuală de comunicări ştiinţifice "Românii din sud -estul Transilvaniei - istorie, cultură, civilizaţie" a Centrului Ecleziastic de Documentare " Mitropolit Nicolae Colan" şi a Secţiei Carpaţilor Răsăriteni a Muzeului Naţional de Istorie a Transilvaniei din Sf. Gheorghe - Arcuş în 18 - 19 octombrie 1996, cu comunicarea: *Noi cercetări privind epoca bronzului de la Brăduţ, judeţul Covasna.*

Zsolt Székely a continuat elaborarea lucrării de doctorat, consacrată epocii bronzului timpuriu şi primei părţi a celei mijlocii în sud-estul Transilvaniei.

Lucrări publicate sau în curs de apariţie

- Zsolt Székely, *Locuinţe şi cuptoare de olar eneolitice la Ariuşd,* AMN, nr.33, 1996, p. 217-222; *Some Aspects of the Funerary Rite from the Early Bronze Age in the South-East of Transilvania,* The Thracian World at the Crossroads of Civilizations, Bucharest,1996, p. 347-349; *Aşezarea din epoca bronzului târziu de la Lemnia (jud. Covasna),* Cumidava XX, 1996, p. 5-12; *Barcasági Krónika* (Cronica Ţării Bârsei), volum în colaborare, Braşov, 1996, p. 5-12; *Barcasági múltja a régészet tükrében* (Ţara Bârsei în lumina cercetărilor arheologice) Honismeret, nr. 2, 1996, p. 6-10, Budapesta; *Egy bronzkori lakóház Torjáról (Kovászna megye)* (O locuinţă din epoca bronzului de la Turia, jud. Covasna), Acta 95, Sf. Gheorghe-Miercurea Ciuc, 1996, p. 115-119; *Brăduţ, jud. Covasna, Cronica cercetărilor arheologice,* Brăila, 1996; *Tumulul din epoca bronzului târziu de la Brăduţ (jud. Covasna),* Angustia II (sub tipar); *Aşezarea şi necropola de incineraţie în urne de la Ozun-Lisnău, jud. Covasna,* Acta 96, Sf. Gheorghe-Miercurea Ciuc, (sub tipar).

Zsolt Székely

Activitatea Filialei Banat a Institutului Român de Tracologie, în anul 1996

În anul 1996, membrii Filialei pentru Banat a Institutului Român de Tracologie, a cărei rază de activitate cuprinde județele Timiș, Caraș - Severin și Arad, au studiat, în cadrul temei generale "Strămoșii noștri tracii", următoarele teme de cercetare individuale: Florin Medeleț - *Epoca La Tène în Banat; Contribuții la reconstituirea climei în Banat în pre- și protoistorie;* Marian Gumă - *Așezări și fortificații dacice în sudul Banatului; Cultura Basarabi în spațiul carpato-balcanic;* Petru Rogozea - *Grupul cultural Balta Sărată; Locuiri pre- și protoistorice în peșterile din Banat.*

Rezultatele s-au concretizat în studii și articole predate la tipar și comunicări științifice susținute în cadrul a diferite manifestări științifice.

Lucrări predate la tipar:

Marian Gumă:

- *Once again about the chronology and the inner evolution of the Basarabi culture,* The Thracian World at the Crossroads of Civilizations, Bucharest, 1996;
- *The Basarabi type discoveries. A brief review* în Der Basarabi-Komplex in Mittel- und Südosteuropa, Kolloquium in Drobeta-Turnu Severin (7.-9. November 1996), Bukarest, 1996.

Petru Rogozea:

- *Câteva considerații asupra "inelelor de buclă" din Banat,* AnB, S.N., V, Timișoara, 1996.
- *Archaeological researches in the Danube Iron Gate Karstic Zone,* The Thracian World at the Crossroads of Civilizations, Bucharest, 1996.

Comunicări științifice susținute de membrii filialei:

- Buziaș, 11-12 aprilie 1996: Marian Gumă, Petru Rogozea.
- Mangalia - Constanța - Tulcea, 20-26 mai 1996: Marian Gumă, Petru Rogozea.
- Drobeta Turnu-Severin, 7-9 noiembrie 1996: Marian Gumă.
- Reșița, 29 noiembrie 1996: Florin Medeleț, Marian Gumă, Petru Rogozea.

Cercetări arheologice efectuate de membrii filialei:

- Petru Rogozea: *Sacu "Țărinioară - Pelcea" (jud. Caraș-Severin),* august 1996: *Așezări preistorice ale grupului cultural Balta Sărată și culturii Basarabi.*
- Marian Gumă: *Divici "Grad" (jud. Caraș-Severin),* 5 august-8 septembrie 1996: *Așezare dacică fortificată* (în colaborare cu Aurel Rustoiu, Institutul Român de Tracologie și Caius Săcărin, Muzeul Județean de Istorie Reșița).

Activitatea în cadrul doctoranturilor: Florin Medeleț și Petru Rogozea se află în faza finală de elaborare a tezei.

În anul 1996 au ieșit de sub tipar următoarele contribuții științifice ale membrilor filialei:

- Florin Medeleț:

Une enclume de l'époque de La Tène, ActaMN, 32, I, 1995.

Câmpurile de urne funerare din Banat, ActaMN, 32, I, 1995.

- Petru Rogozea:

Cercetările arheologice de la Sacu. campania 1994, Cercetări arheologice în aria nord-tracă, I, București, 1995;

Balta Sărată cultural group ceramics, Ceramic artifacts decoration and shapes typology, Thraco-Dacica, XVI, 1-2, 1995;

Cercetările arheologice de la Ghidici "Balta Țarova", Cercetări arheologice în aria nord-tracă, I, București, 1995 (în colaborare cu M. Nica, Craiova).

- Marian Gumă:

The end of the Bronze Age and the beginning of the Early Iron Age in south-western Romania, western Serbia and north-western Bulgaria. A short review, Thraco-Dacica, XVI, 1-2, 1995.

Cercetările arheologice de la Divici "Grad" (jud. Caraș-Severin). Raport preliminar, Cercetări arheologice în aria nord-tracă, I, București, 1995 (în colaborare cu A. Rustoiu, Cluj și C. Săcărin, Reșița).

Participări la manifestări cu caracter științific locale, naționale și internaționale:

- *A 16-a întâlnire a arheologilor bănățeni,* Buziaș, 11-12 aprilie 1996: Florin Medeleț, Marian Gumă, Petru Rogozea, Valentin Cedică;
- *Al VII-lea Congres Internațional de Tracologie, Mangalia - Constanța - Tulcea, 20-26 mai 1996:* Marian Gumă, Petru Rogozea.
- *Cursurile de vară ale Universității Americane din Blagoevgrad iunie - iulie 1996:* Marian Gumă;

- *Colocviul internaţional Cultura Basarabi în contextul epocii fierului din Europa Central-Estică, Drobeta Turnu-Severin, 6-8 noiembrie 1996:* Florin Medeleţ; Marian Gumă.

- Sesiune de comunicări cu ocazia aniversării *Zilei Naţionale a României,* Reşiţa, 29 noiembrie 1996: Florin Medeleţ, Marian Gumă, Petru Rogozea.

Activitate organizatorică şi redacţională:

- Activităţi legate de organizarea Congresului Internaţional de Tracologie: Marian Gumă, Valentin Cedică, Petru Rogozea.

- Activitate redacţională la volumul de rapoarte al Congresului: Marian Gumă.

Cercetări arheologice de teren: Florin Medeleţ, Petru Rogozea au efectuat periegheze în luna iulie 1996 în hotarul comunei Peciu Nou (jud. Timiş).

În baza Protocolului de colaborare încheiat cu Muzeul Banatului din Timişoara, Florin Medeleţ şi Petru Rogozea au participat la realizarea expoziţiei temporare "Noi descoperiri arheologice din Banat" şi au realizat expoziţia temporară "Remetea Mare - vatră de civilizaţie multimilenară". De asemenea, Florin Medeleţ, Petru Rogozea şi Valentin Cedică s-au implicat în activitatea de organizare a manifestărilor prilejuite de împlinirea a 125 de ani de la înfiinţarea Muzeului Banatului.

Adrian Mişcovici a asigurat realizarea părţii grafice a studiilor ştiinţifice elaborate de membrii filialei.

Florin Medeleţ
(preşedintele filialei)

Activitatea Filialei Constanţa a Institutului Român de Tracologie, în anul 1996

Filiala Constanţa a Institutului Român de Tracologie are în cadrul preocupărilor sale îndeosebi Dobrogea şi zona imediat învecinată din Câmpia Munteniei, cunoscute prin bogăţia excepţională a vestigiilor istorico-arheologice. Ca şi în anii trecuţi, activitatea filialei a fost orientată pe câteva direcţii prioritare, stabilite atât în funcţie de imperativele cercetării de specialitate, cât şi de structura colectivelor ştiinţifice sau a instituţiilor care cooperează la realizarea programelor comune de cercetare.

1. Cercetarea arheologică

Pentru civilizaţiile pre-tracice amintim continuarea săpăturilor în tell-urile neolitice de la Hârşova (jud. Constanţa) şi Borduşani (jud. Iaiomiţa), cu descoperiri aparţinând mai ales culturii Gumelniţa. Poate fi relevată conlucrarea la Hârşova a cercetătorilor de la Muzeul de Istorie Naţională şi Arheologie Constanţa, Universitatea "Ovidius" din Constanţa, Muzeul Naţional de Istorie Bucureşti, cu participarea şi a unor specialişti francezi.

Pentru neo-eneolitic menţionăm şi săpăturile întreprinse la Sarichioi (jud. Tulcea).

Cercetarea epocii bronzului a continuat doar prin săpăturile întreprinse constant, an de an, la Grădiştea Coslogeni (jud. Călăraşi), staţiune eponimă a uneia dintre culturile Bronzului târziu din sud-estul României, dar în care s-au descoperit şi complexe arheologice importante din alte epoci: neolitică (cultura Hamangia) şi getică (o necropolă birituală). Au colaborat cercetători ai muzeelor din Călăraşi, Brăila şi Galaţi. Fără îndoială că se impune orientarea în viitor a tinerilor specialişti pentru cercetarea sistematică a Bronzului timpuriu şi mijlociu din zonă, ceea ce va putea oferi elemente extrem de necesare înţelegerii evoluţiei unei întregi perioade istorice din aceste regiuni.

Pentru epoca hallstatiană menţionăm continuarea săpăturilor în aşezarea de la Babadag, de către colectivul Institutului de Cercetări Eco-Muzeale din Tulcea. Tot în judeţul amintit, au fost efectuate săpături în necropola de la Cilic-Dere. În dava getică de la Satul Nou (com. Oltina jud. Constanţa) au continuat cercetările întreprinse în colaborare, de Muzeul de Istorie Naţională şi Arheologie Constanţa şi Institutul de Arheologie Vasile Pârvan din Bucureşti, ca şi în aşezarea fortificată greco - indigenă de la Albeşti (la care cooperează muzeele din Constanţa şi Mangalia). Alte complexe greco-elenistice au fost cercetate la Argamum - Capul Dolojman (jud. Tulcea).

Pentru epoca romană menţionăm continuarea cercetărilor de salvare la Constanţa, în peninsulă şi în

necropolele tomitane, prilejuite de numeroasele lucrări de investiții din zonă. La Mangalia au fost efectuate, de asemenea, săpături de salvare în mai multe zone ale orașului, cu rezultate științifice remarcabile. Aici, în ultimii ani, cercetările arheologice au fost corelate în mod fericit cu lucrările de conservare - restaurare *in situ* a obiectivelor descoperite, ca în cazul celor din zona "President". La Adamclisi au fost continuate săpăturile în zona basilicii *extramuros* de la poarta de vest, iar la Capidava în sectorul de sud - est al cetății, cu complexe romano-bizantine importante. Cercetările de la Ovidiu (jud. Constanța), desfășurate pe o perioadă mai îndelungată față de alți ani, au fost concentrate atât în zona burgului romano - bizantin, cât și în imediata vecinătate a apeductelor romane care alimentau Tomisul. La Histria au fost întreprinse cercetări, în colaborare, de către membrii filialei, în sectorul Domus IV. Alte săpături cu rezultate deosebite au fost efectuate la Argamum, în sectoarele greco - elenistice și romane ale așezării, Murighiol (Halmyris) și la Noviodunum, în cetatea romană și în așezarea medievală timpurie.

Epoca medievală a fost cercetată de unii membri ai filialei (uneori în colaborare) la Hârșova-Carsium, Orașul de Floci, Ciulnița și Platonești (jud. Ialomița).

Manifestări științifice

Cea mai importantă manifestare a anului a fost cel de al VII-lea Congres Internațional de Tracologie, organizat în perioada 20-26 mai la Constanța - Mangalia/ Olimp - Tulcea. Cu o bogată participare din țară și străinătate, cu lucrările susținute pe șase secțiuni, cu un program extrem de complex, incluzând ședințe de comunicări, vizite de documentare, dezbateri, întâlniri ale Consiliului Internațional pentru Studii Indo - Europene și Trace, manifestarea a impus implicarea și participarea celor mai mulți membri ai filialei pentru buna ei reușită. Deoarece o prezentare detaliată a acestui Congres va fi publicată separat, nu considerăm necesar să insistăm asupra lui.

Muzeul Dunării de Jos din Călărași a organizat în perioada 1-2 iulie Simpozionul național de restaurare, iar în intervalul 1-2 octombrie Simpozionul "Tipuri de așezări neo - eneolitice și organizarea lor internă". Institutul de Cercetări Eco - Muzeale din Tulcea a organizat Al III-lea Simpozion Internațional privind frontierele romane de la Dunărea de Jos, în luna august, precum și Salonul național de restaurare și Conferința națională de restaurare, în perioada 1-4 octombrie 1996. Amintim, de asemenea, Sesiunea anuală a Muzeului de Istorie Națională și Arheologie Constanța (octombrie 1996) și a Muzeului Județean Ialomița (noiembrie 1996). În perioada 6-8 iunie, la Constanța s-a desfășurat simpozionul "Marea Neagră - zonă de confluență a civilizațiilor".

Între expozițiile temporare menționăm pe cele două organizate de Muzeul Județean Ialomița: "Necropola getică de la Stelnica" și "Metalurgia metalelor neferoase din Muntenia și Moldova".

Membrii filialei au participat cu numeroase comunicări la diferite manifestări științifice din țară sau din străinătate: Italia, Grecia, Bulgaria, Ungaria, Ukraina etc. Cercetători de la Tulcea au participat la săpăturile arheologice de la Olbia, prilej care a permis vizita și a altor obiective arheologice importante din nordul Mării Negre.

Valorificarea rezultatelor științifice

În anul 1996 a apărut nr. 26 al volumului "Pontica". Se află în curs de tipărire numărul 27.

Institutul de Cercetări Eco - Muzeale din Tulcea a publicat volumul "Peuce", 12, precum și Catalogul Salonului național de restaurare.

Alte activități

Membrii filialei au continuat colaborarea cu specialiștii din alte țări pe unele șantiere arheologice: Hârșova, Capidava, Histria etc. Totodată, poate fi remarcată participarea unui număr mare de studenți (în special ai Universității "Ovidius" din Constanța) pe șantierele, devenite de acum tradiționale, de la Hârșova - tell și Cetatea "Carsium", Ovidiu, Capidava, Grădiștea Coslogeni etc., activitate ce le consolidează cunoștințele teoretice.

Mihai Irimia
(secretarul Filialei)

Activitatea Filialei din Craiova a Institutului Român de Tracologie, în anul 1996

Filiala din Craiova a Institutului Român de Tracologie este formată din specialişti din domeniul arheologiei şi etnologiei.

În domeniul arheologiei planul de cercetare al filialei a fost axat pe probleme de importanţă majoră: 1. Epoca bronzului în Oltenia; 2. Prima epocă a fierului; 3. Permanenţa populaţiei autohtone în cadrul provinciei romane Dacia.

Cercetarea arheologică

La *Cârcea* - Marin Nica, împreună cu Dan Bălteanu şi Simona Lazăr, au continuat săpăturile începute acum aproape 30 ani. În campania din anul 1996, obiectivul principal a fost delimitarea aşezărilor preistorice şi a nivelului daco-roman. În zona periferică a aşezării s-a precizat următoarea stratigrafie: stratul neolitic, gros de 0,70 m, corespunzător celor două aşezări neolitice Dudeşti-Vinča şi Cârcea III cu ceramică policromă, suprapus de un strat subţire din epoca bronzului peste care se distinge locuirea daco-romană răvăşită de lucrările agricole. S-au depistat patru complexe arheologice:

1. O locuinţă din faza Cârcea III cu ceramică pictată policrom; 2. o locuinţă de suprafaţă din faza Dudeşti-Vinča IV; 3. o groapă menajeră cu ceramică şi unelte din silex din faza Vinča I; 4. o groapă din epoca daco-romană (sec.II-III) în care s-au găsit câteva obiecte de metal (un sfredel de fier şi un distribuitor de curele din bronz). În campania următoare se va vedea punctul "Viaduct" unde s-a descoperit cea mai veche etapă a aspectului Cârcea.

Gabriel Crăciunescu, de la Muzeul Regiunii Porţilor de Fier a continuat săpăturile la Rogova, în punctul "Cazărmi".Au putut fi precizate două nivele: unul aparţine culturii Coţofeni, prezentă prin două locuri, iar celălalt epocii bronzului (cultura Verbicioara) atestat de o locuinţă. Demn de menţionat este faptul că, după părerea noastră, aici s-a aflat cel mai vechi aspect al culturii Verbicioara.

Vasile Marinoiu şi Gheorghe Calotoiu de la Muzeul Judeţean din Tg. Jiu au făcut un sondaj într-un tumul din satul Vârtop, com. Ciuperceni, jud. Gorj. S-a descoperit un mormânt din prima epocă a fierului. Cele două vase găsite în timpul săpăturilor indică apartenenţa acestui mormânt la aspectul Ferigile.

Colectivul format din Gheorghe Popilian, Dan Bălteanu şi Mircea Negru a continuat săpăturile în cartierul atelierelor de ceramică de la Romula. Ca obiectiv, s-a urmărit stabilirea limitei de NV a suprafeţei ocupate de amenajările cartierului de olari.

Stratigrafie: 1. Un nivel cu material ceramic aparţinând culturii Coţofeni. S-a descoperit un bogat material ceramic într-o groapă menajeră; 2. Din perioada romană s-au delimitat două niveluri, situaţie asemănătoare cu cea din campaniile anterioare.

Nivelul roman nr.1 datează din secolul al II-lea. În această campanie, s-au descoperit în acest nivel monede din epoca împăraţilor Vespasian, Antoninus Pius (2) şi Marcus Aurelius. Complexul arheologic cel mai important este o groapă de mari dimensiuni, care a fost cercetată şi în trei campanii anterioare. Ea are o lungime de 14 m, o lăţime de 10 m şi adâncă de peste 3 m. Considerăm că această groapă a fost săpată pentru explorarea argilei folosite de olarii atelierelor. Ulterior, groapa a fost nivelată şi astupată printr-un strat consistent de pietriş şi materiale fragmentare de construcţie.

Peste nivelul I s-au construit clădirile care se înşiră pe partea de nord-est a drumului roman. În anul 1996 s-a descoperit în acest nivel o monedă emisă de Gordianus III.

Şi în acest an s-a secţionat drumul roman ce leagă Romula cu aşezările şi castrele de pe valea Oltului şi (trecând munţii) cu Dacia intracarpatică. Acesta a fost amenajat din straturi suprapuse de pietriş. Era lat de 7 m şi gros de 0,40 m.

În stratul arabil s-au găsit şi câteva fragmente de ceramică databile în secolul al VI-lea p. Chr., fără a se putea delimita un nivel care ar aparţine acestei perioade.

La Gârla Mare (jud. Mehedinţi), Ion Stîngă de la Muzeul Regiunii Porţilor de Fier a continuat săpăturile din punctul fluvial 840, unde se află o "villa rustica". În această campanie s-a precizat că zidul de incintă se închide şi spre nord. S-a descoperit un cuptor de ars ceramică, distrus ulterior. În acest cuptor s-au găsit cinci tipare pentru confecţionarea opaiţelor, dovedindu-se astfel că la Gârla Mare a existat un centru ceramic.

Cercetări etnologice

În cadrul temei *Obiceiurile din ciclul calendaristic - Banca de date* s-au efectuat cercetări în localităţile: Cujmir, Dârvari, Gemeni, Bălăciţa (jud. Mehedinţi); Celei, Drăgăneşti, Comani (jud. Dolj); Sălcuţa, Carpen, Brabova şi Călăraşi (jud. Dolj).

Materialul a fost transcris pe fişe tematice. Acestea, împreună cu fişele în care sunt consemnate rezultatele cercetărilor de teren din anii anteriori, vor contribui la realizarea temei. De remarcat este faptul că anchetele efectuate în judeţul Mehedinţi au relevat multe elemente noi în acest domeniu.

Manifestări ştiinţifice

S-a participat la sesiunea anuală de rapoarte arheologice desfăşurată la Brăila (mai, 1996). Au prezentat rapoarte G. Popilian şi M. Nica.

La Congresul al VII-lea de Tracologie, Constanţa-Mangalia-Tulcea, desfăşurat în a doua perioadă a lunii mai, au participat cercetătorii: G. Popilian, M. Nica, Simona Lazăr (arheologie) şi Marcela Popilian (etnologie).

Marin Nica a participat la Simpozionul Internaţional de la Szolnok (Ungaria) unde a prezentat comunicarea *Le group culturel Cârcea, Grădinile et l'aspect Vinča - Dudeşti, dans le context néolithique central et est - européen.*

Membrii Filialei din Craiova au mai prezentat comunicări la sesiunile organizate la muzeele din Slatina, Caracal, Deva, Călăraşi, Craiova, Turnu - Severin, Bran.

Colaborări externe

Gheorghe Popilian a făcut o vizită de documentare la muzeele şi Institutul de Arheologie din Beograd, unde a avut prilejul să cerceteze ceramică romană aflată în depozitele instituţiilor mai înainte amintite.

Marin Nica a participat la Simpozionul Internaţional organizat la Szolnok (Ungaria), după cum am mai amintit.

În cadrul relaţiilor culturale dintre România şi Anglia, cercetătorul englez John Champan a cercetat materialele din epoca neolitică descoperite de Marin Nica. Cei doi au purtat discuţii cu privire la problema neoliticului în Balcani.

O altă vizită a făcut-o cercetătorul maghiar Ferenc Horváth de la Szeged, interesat tot de materialele din epoca bronzului, descoperite în Oltenia.

Valorificarea rezultatelor ştiinţifice

În anul 1996 a apărut nr.11 al anuarului nostru "Arhivele Olteniei".

Marin Nica a publicat: 1. *Date noi cu privire la geneza evoluţiei culturii Verbicioara,* Drobeta, 7, 1996; 2. *Le rôle de la culture Vinča à l'évolution néolithique d'Oltenie,* în The Vinča culture its role and cultural conections, Timişoara, 1997.

Gheorghe Popilian a publicat studiul *CIBISUS la Romula,* în Arhivele Olteniei, nr.11, 1996, şi două recenzii ale lucrărilor *Romuliana* de D. Strjović şi *Rimska staklo in Srbiji* de A. Ruzić.

În domeniul etnologiei, Marcela Popilian a publicat trei studii: 1. *Însurăţitul şi înfărtăţitul, un obicei de primăvară în Oltenia,* Arhivele Olteniei,11, 1996; 2. *Aspecte etnografice în opera lui C. D. Ionescu,* Drobeta, 7, 1996; 3. *Procedee şi instalaţii de prelucrare a fructelor,* Drobeta, 7, 1996.

Gheorghe Popilian
(preşedintele Filialei)